

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. І. І. МЕЧНИКОВА
ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ТА ПРАВОСУДДЯ**

М. О. Бідюк

АДВОКАТУРА В УКРАЇНІ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**Для студентів юридичних спеціальностей
Денної та заочної форм навчання**

**м. Одеса
2013**

*Рекомендовано рішенням кафедри конституційного права та правосуддя
Економіко-правового факультету ОНУ ім. І. І. Мечникова*

Протокол № 1 від 30.08.2013 р.

Та рішенням Вченої Ради економіко-правового факультету ОНУ

ім. І. І. Мечникова

Протокол № 1 від 30.08.2013 р.

Учбово-методичні рекомендації та робоча програма з дисципліни
«Адвокатура в Україні» для студентів денної та заочної форми навчання зі
спеціальності «Правознавство».

Автор:

**ст. викладач кафедри
конституційного права
та правосуддя ОНУ
Бідюк М. О.**

Відповідальний за випуск:

**зав. кафедрою
конституційного права
та правосуддя ОНУ
доцент, доктор
юридичних наук
Корчевна Л. О.**

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

У процесі реформування українського суспільства надзвичайно важливе місце посідає реформа правової системи.

Потреба в її прискоренні стала вкрай актуальною після вступу України до Ради Європи, з яким пов'язане прийняття державою ряду зобов'язань, в тому числі у правовій сфері.

Розбудова правової Держави є неможливою без створення гарантії для захисту прав людини, без забезпечення механізму функціонування такого специфічного демократичного інституту, яким є адвокатура.

Важливим кроком для підвищення ролі адвоката у суспільстві є прийняття Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 року. Адвокатура має відіграти особливу роль у формуванні демократичної, соціальної, правової держави, що керується конституційними принципами й захищає права та свободи людини й громадянина. Саме це й зумовлює необхідність як найшвидшого завершення становлення української адвокатури.

Необхідною умовою успішної практичної діяльності юриста є чітке уявлення про систему, завдання, організацію та діяльність української адвокатури як недержавного правозахисного інституту.

Юристу необхідно вміти використовувати державні інституції, створені для захисту прав та інтересів учасників суспільного життя, що охороняється Конституцією та законами. Таким чином, курс «Адвокатура України» є складовою юридичної освіти. **Предметом курсу** є основи організації та діяльності адвокатури в Україні.

З урахуванням права кожної людини на правову допомогу в ст. 59 Конституції України передбачено, що для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги при вирішенні справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура. Тому **метою даного курсу** є опанування студентами знань з організації та діяльності адвокатури, вміння орієнтуватися у законодавстві під час захисту прав та законних

інтересів та складання процесуальних документів, що використовуються адвокатом під час здійснення професійних обов'язків, детальний аналіз Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Вивчення цього курсу створює умови для формування наукового уявлення про систему адвокатури в Україні і закладає підґрунтя для здійснення практичної діяльності як юриста-правозахисника.

Для досягнення цієї мети ставляться певні **завдання**: викладач повинен професійно читати лекції, проводити практичні заняття, виносити на розгляд студентів актуальні та дискусійні питання щодо діяльності адвокатури, студенти ж повинні плідно готуватися та брати активну участь при роботі на практичних заняттях, писати реферати та курсові роботи, брати участь у наукових студентських конференціях. Програмою курсу також передбачається самостійна підготовка студентів.

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Адвокатура України» посідає самостійне місце в системі інших навчальних дисциплін і виступає складовою частиною системи права України. Курс «Адвокатура України» тісно пов'язан з такими дисциплінами як «Історія держави та права України», «Теорія держави та права», «Кримінальне право» та «Кримінальний процес», «Цивільне право» та «Цивільний процес», «Господарське право» та «Господарський процес», «Виконавче провадження», «Прокурорський нагляд» та іншими. Як одні, так і інші процесуальні права регулюють суспільні відносини, які виникають у сфері здійснення правосуддя, побудовані на одних і тих же принципах, мають одну конституційну основу.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку з метою з'ясування ступеню опанування студентами теоретичного і нормативного матеріалу з навчальної дисципліни та в будь-якому випадку залежить від участі у практичних заняттях.

Всі питання, що виносяться на залік, мають безпосереднє професійне спрямування, оскільки їх вирішення вимагає від студентів не розрізнених знань окремих тем (розділів) програми навчальної дисципліни, а їх

інтегрованого застосування, здатності до комплексного аналізу спірних (проблемних) питань, уміння свідомо оперувати теоретичним матеріалом, використовуючи діюче законодавство для вирішення поставлених завдань.

З питань навчальної дисципліни студенти можуть звертатися до викладача під час занять або у спеціально відведений час на кафедрі конституційного права та правосуддя.

Структура та учбово-тематичний план курсу «Адвокатура в Україні»

Назва теми		Денне відділення				Заочне відділення			
Тема 1	Історія становлення адвокатури	8	2	-	6	8	-	-	8
Тема 2	Поняття та сутність інституту адвокатури в Україні	6	4	2	-	9	1	1	7
Тема 3	Організація діяльності адвокатури в Україні	6	4	2	-	10	1	1	8
Тема 4	Етичні основи діяльності адвоката	8	2	-	6	9	1	1	7
Тема 5	Адвокат у кримінальному судочинстві	6	4	2	-	9	1	1	7
Тема 6	Адвокат у цивільному судочинстві	6	4	2	-	8	-	-	8
Тема 7	Адвокат у адміністративному судочинстві	8	2	-	6	10	1	-	9
Тема 8	Адвокат у господарському судочинстві	8	2	-	6	10	1	-	9
Тема 9	Інститут адвокатури в заруб. країнах підприємницької діяльності	16	4	-	12	10	1	-	9
Усього:		72	28	8	36	81	6	4	71

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ТА САМОСТІЙНИХ ЗАНЯТЬ СТУДЕНТІВ

Навчальна дисципліна «Адвокатура України» в навчальному плані економіко-правового факультету кафедри конституційного права та правосуддя має складну специфіку: з однієї сторони, дисципліна повинна озброїти студента знаннями про систему, завдання, організацію та діяльність адвокатури, а з іншої - знання повинні мати застосування до життєвих ситуацій.

Таке викладання певним чином позначається на стилі проведення семінарських занять, які мають на меті:

1) поглиблення і закріплення знань, одержаних студентами на лекціях з курсу, а також в ході самостійної роботи з підручниками, монографічною та нормативною літературою;

2) опанування змісту нормативних джерел шляхом їх наукового тлумачення та в процесі застосування до конкретних життєвих ситуацій;

3) одержання практичних навиків роботи з документами шляхом складання юридичних документів;

4) підготовка до семінарських занять включає використання лекційного матеріалу; вивчення рекомендованої нормативної та наукової монографічної літератури: практичне застосування законодавства при вирішенні конкретних ситуацій, що виникають у зв'язку з діяльністю судових і правоохоронних органів; підготовку за пропозицією викладача доповідей, оглядів, наукових повідомлень тощо.

Основними формами роботи на семінарських заняттях є: виступи з питань плану семінарського заняття, які мають поєднувати виклад теоретичного матеріалу з аналізом відомої студентам практики застосування певних норм законодавства України; розв'язання запропонованих викладачем ситуаційних завдань; обговорення дискусійних питань теми: складання проектів юридичних документів, що пов'язані з функціонуванням судових

органів; складання тестів.

Перевірка знань здійснюється на основі оцінювання повноти правильності виконання завдань. При оцінці усної відповіді студента, участі в обговоренні дискусійних питань, враховується здатність студента аргументувати власну позицію, викладати матеріал логічно та послідовно. Крім того, студент має продемонструвати:

- належний рівень оперування теоретичного матеріалу, наведеного в навчальній та рекомендованій монографічній літературі, лекціях;
- здатність до застосування системного, порівняльного, історичного, формально-логічного та інших методів аналізу запропонованої проблеми;
- чітке знання та вміння тлумачити норми Конституції України, Законів України та підзаконних нормативно-правових актів.

При розв'язанні ситуаційних завдань, складанні проектів юридичних документів, студент повинен:

- провести фактичний та юридичний аналіз обставин справи;
- обґрунтувати висновки посиланням на відповідні матеріальні та процесуальні норми законодавства України;
- прокоментувати використані правові норми.

ПРОГРАМА КУРСУ «АДВОКАТУРА УКРАЇНИ»

ТЕМА № 1. ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ АДВОКАТУРИ

Виникнення адвокатури та її розвиток у стародавні часи.

Зародження адвокатської професії у зарубіжних країнах.

Основні етапи та риси розвитку адвокатури на Україні.

Формування адвокатури на Україні у XIV – XVI століттях. Судовий захист за Литовськими статутами. Регулювання адвокатської діяльності в проєкті кодексу «Права, по которым судится малороссийский народ».

Запровадження адвокатури як самостійного правового інституту в результаті судової реформи 1864 р. Присяжні та приватні повірені.

Організація адвокатури у радянський період історії України.

ТЕМА № 2. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ

Поняття адвокатури в Україні, її завдання та роль у суспільному житті.

Правове регулювання діяльності адвокатури в Україні. Структура, значення та основні положення Закону України "Про адвокатуру та адвокатську діяльність".

Конституційні основи здійснення правової допомоги в Україні.

Вимоги, що ставляться до осіб, які мають право займатися адвокатською діяльністю. Порядок отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.

Правове положення помічника та стажиста адвоката.

Права та обов'язки адвоката та його помічника.

Принципи адвокатської діяльності.

Гарантії адвокатської діяльності.

Поняття та види адвокатської діяльності .

Адвокатський запит.

Надання адвокатом безоплатної правової допомоги.

Адвокатська таємниця, її правове значення.

ТЕМА № 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ, АДВОКАТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА

Організаційні форми діяльності адвокатури. Індивідуальна адвокатська практика. Колегіальна адвокатська діяльність (адвокатські бюро та адвокатські об'єднання). Принципи організації та діяльності адвокатських об'єднань. Принцип верховенства права. Принцип незалежності та взаємовідносин між адвокатурою та органами влади та управління. Принцип конфіденційності та адвокатська таємниця. Принцип гуманізму та демократизму.

Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури як орган адвокатського самоврядування: їх завдання, порядок утворення, структура та повноваження.

Правове становище Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури: завдання, порядок утворення, склад та повноваження.

Національна асоціація адвокатів України. Завдання, форми діяльності, членство в Асоціації. Структура Асоціації адвокатів України. Формування та компетенція керівних органів Асоціації.

Дисциплінарна відповідальність адвоката.

Зупинення права на заняття адвокатською діяльністю.

Припинення права на заняття адвокатською діяльністю.

ТЕМА № 4. ЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА

Поняття та значення правил адвокатської етики. Дія Правил адвокатської етики за предметом, колом осіб та в часі.

Основні принципи адвокатської етики. Незалежність. Дотримання законності. Домінантність інтересів клієнта. Неприпустимість представництва клієнтів з суперечливими інтересами. Конфіденційність. Компетентність та добросовісність. Чесність та порядність. Повага до

адвокатської професії. Культура поведінки. Обмежене рекламування діяльності адвокатів.

Етичні норми відносин адвоката з клієнтами. Етика поведінки адвоката при відмові від подальшої роботи з клієнтом.

Етичні норми взаємин між адвокатами.

Етичні норми відносин адвоката з судом та іншими учасниками судового процесу.

Відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики.

Дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката.

ТЕМА № 5. АДВОКАТ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Конституційні основи здійснення адвокатом функції захисту від обвинувачення у кримінальному судочинстві.

Процесуальне положення захисника у кримінальному процесі.

Обов'язкова участь захисника у кримінальному процесі.

Права та обов'язки адвоката. Формування правової позиції по справі.

Участь адвоката у суді першої інстанції.

Прийняття адвокатом доручення на ведення кримінальної справи.

Порядок запрошення, призначення та усунення захисника від участі у справі.

Відмова від захисника та його заміна.

Діяльність адвоката-захисника в апеляційному провадженні.

Діяльність адвоката-захисника в касаційному провадженні.

Правова позиція захисника у кримінальній справі. Колізія позицій захисника та підзахисного.

Адвокат - представник потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача у кримінальному процесі.

ТЕМА № 6. АДВОКАТ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Адвокат як представник інтересів фізичних та юридичних осіб у цивільному процесі. Його процесуальне положення. Прийняття доручення на ведення цивільної справи.

Підготовка адвоката-представника позивача до участі в цивільній справі. Складання позовної заяви, її форма та зміст, порядок подання.

Особливості представництва адвокатом інтересів відповідача. Заперечення проти позову. Зустрічний позов.

Обставини, що виключають участь захисника у цивільному судочинстві.

Процесуальне становище адвоката у суді першої інстанції: підготовка матеріалів до порушення справи, завдання у підготовчій частині судового засідання, участь у розгляді справи по суті.

Процесуальна діяльність адвоката в апеляційному провадженні.

Процесуальна діяльність адвоката в касаційному провадженні.

Діяльність адвоката при перегляді цивільних справ за нововиявленими обставинами.

ТЕМА № 7. АДВОКАТ У АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Правові підстави та умови участі адвоката у адміністративному судочинстві.

Повноваження адвоката як процесуального представника у адміністративному судочинстві. Документи, що підтверджують повноваження адвоката-представника.

Участь адвоката у адміністративному суді першої інстанції та при перегляді судових рішень по адміністративних справах. Дії адвоката-представника з підготовки скарги у провадженні за винятковими обставинами та її подання до Верховного Суду України.

ТЕМА № 8. АДВОКАТ У ГОСПОДАРЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

Правові основи участі адвоката-представника у господарському судочинстві. Складання позовної заяви. Відгук на позов та зустрічний позов. Роль адвоката у досудовому врегулюванні господарських спорів.

Повноваження адвоката-представника при розгляді господарських справ у суді першої інстанції. Доказування у господарському процесі.

Участь адвоката у вирішенні господарських спорів при перегляді судових рішень вищими судовими інстанціями.

ТЕМА № 9. ІНСТИТУТ АДВОКАТУРИ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Вивчення правових традицій та правових норм адвокатури Англії. Поняття, задачі, організація діяльності, вимоги до адвокатів, відмінності від адвокатури України.

Вивчення правових традицій та правових норм адвокатури США. Поняття, задачі, організація діяльності, вимоги до адвокатів, відмінності від адвокатури України.

Вивчення правових традицій та правових норм адвокатури Німеччини. Поняття, задачі, організація діяльності, вимоги до адвокатів, відмінності від адвокатури України.

Вивчення правових традицій та правових норм адвокатури Франції. Поняття, задачі, організація діяльності, вимоги до адвокатів, відмінності від адвокатури України.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА № 1. ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ІНСТИТУТУ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ

ПИТАННЯ:

1. Поняття та принципи адвокатури в Україні, її завдання.
2. Правове регулювання діяльності адвокатури в Україні. Структура, значення та основні положення Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».
3. Вимоги, що ставляться до осіб, які мають право займатися адвокатською діяльністю. Порядок отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.
4. Набуття адвокатом іноземної держави права на заняття адвокатською діяльністю в Україні. Особливості статусу адвоката іноземної держави.
5. Правове положення помічника та стажиста адвоката.
6. Права та обов'язки адвоката та його помічника.
7. Конституційні основи здійснення правової допомоги в Україні.
8. Принципи адвокатської діяльності.
9. Гарантії адвокатської діяльності.
10. Поняття та види адвокатської діяльності .
11. Адвокатський запит.
12. Надання адвокатом безоплатної правової допомоги.
13. Адвокатська таємниця, її правове значення.

ПИТАННЯ ДО ДИСКУСІЇ (ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ):

1. Значення принципу незалежності в адвокатській діяльності.
2. Оплата роботи адвоката за надання правової допомоги в кримінальних справах за призначенням.
3. Адвокатська таємниця.
4. Оподаткування діяльності адвокатів.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – ст.59.
2. Закон України від 05.07.2012р. "Про адвокатуру та адвокатську діяльність". Урядовий кур'єр. - 2012. - № 159.
3. Закон України від 19.12.1992р. "Про адвокатуру". Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 9. - Ст. 62 (з наступними змінами).
4. Основні положення про роль адвокатів, прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р.// Адвокатура в Україні. - К: Юрінком Інтер, 2000.
5. Рішення конституційного суду України від 16 листопада 2000 року щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 КПК України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення.
6. Адвокатская деятельность. Учебно-практическое пособие / Под ред. В.Н.Буробина. - М.: Изд-во МНЭПУ, 2001.
7. Барщевский М.Ю. Организация и деятельность адвокатуры в России. М., 1997.
8. Бернаш У., Решетникова И.В., Прошляков И.Д. Судебная адвокатура. С-Пб., 1996.
9. Васьковский Е.В. Организация адвокатуры. - Ч.1. - СПб, 1893.
10. Варфоломеева Т., Гончаренко С. Науково-практичний коментар до Закону України "Про адвокатуру". Законодавство про адвокатуру та адвокатську діяльність: Зб. норм. актів; Коментар./Академія адвокатури України. - К.: Юрінком Інтер, 2003.
11. Вільчак Т.Б. Проблеми реформування адвокатури України//Судова реформа в Україні. Матеріали науково-практичної конференції 18-19 квітня 2002 року, м. Харків - Харків - Київ: Юрінком Інтер, 2002.
12. Заднепровский А. Принцип презумпции невиновности и адвокатская тайна// Юридическая практика. - № 41 (251).

13. Миколенко А.И., Миколенко А.Н. Законы Украины «О прокуратуре», «О милиции», «Об адвокатуре»: Комментарии. - Х.: ООО «Одиссей», 2004.
14. Святоцкий А.Д. Адвокатура и защита прав граждан. - Львов: Свит.1992.
15. Святоцкий О.Д., Михеенко М.М. Адвокатура України. - К: ІН Юре, 1997.
16. Судебные и правоохранительные органы Украины: Учебное пособие. - Х.: "Одиссей", 2004.
17. Яновська О. Адвокатська таємниця як правова гарантія адвокатської діяльності // Право України. -1997. - №2.

ТЕМА № 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ, АДВОКАТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА

ПИТАННЯ:

1. Організаційні форми діяльності адвокатів.
2. Правове положення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.
3. Правове положення Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури: завдання, порядок утворення, склад та повноваження.
4. Засади та завдання адвокатського самоврядування.
5. Правовий статус Національної асоціації адвокатів України.
6. Організаційні форми адвокатського самоврядування.
7. Конференція адвокатів регіону.
8. Рада адвокатів регіону.
9. З'їзд адвокатів України.
10. Рада адвокатів України.
11. Дисциплінарна відповідальність адвоката.
12. Зупинення права на заняття адвокатською діяльністю.
13. Припинення права на заняття адвокатською діяльністю.

ПИТАННЯ ДО ДИСКУСІЇ (ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ):

1. Відмінності адвокатського бюро від адвокатських об'єднань.
2. Єдина професійна організація адвокатів України в контексті Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – ст.59.
2. Закон України від 05.07.2012р. "Про адвокатуру та адвокатську діяльність". Урядовий кур'єр. - 2012. - № 159.
3. Закон України від 19.12.1992 р. "Про адвокатуру". - Відомості Верховної Ради України. - 1993. - №9. - Ст. 62 (з наступними змінами).
4. Положення про порядок реєстрації адвокатських об'єднань: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 27 квітня 1993 р. - № 302. - Урядовий кур'єр, 1993, 20 квітня.
5. Положення про Вищу кваліфікаційну комісію адвокатури. Затверджене Указом Президента України від 05.05.1993 р. 155/45 (із змінами і доповненнями). // Варфоломєєва Т., Гончаренко С. Науково-практичний коментар до Закону України "Про адвокатуру". Законодавство про адвокатуру та адвокатську діяльність: Зб. норм. актів; Коментар. / Академія адвокатури України. - К: Юрінком Інтер, 2003.
5. Положення про кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури. Затверджене Указом Президента України від 05.05.1993 р. 155/45 (із змінами і доповненнями). // Варфоломєєва Т., Гончаренко С. Науково-практичний коментар до Закону України "Про адвокатуру". Законодавство про адвокатуру та адвокатську діяльність: Зб. норм. актів; Коментар. / Академія адвокатури України. - К: Юрінком Інтер, 2003.
6. Закон України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців". – Відомості Верховної Ради України. - 2003. - № 31-32. - Ст. 263 (з наступними змінами).
7. Адвокатская деятельность. Учебно-практическое пособие / Под ред. В.Н.Буробина. - М.: Изд-во МНЭПУ, 2001.

8. Барщевский М.Ю. Организация и деятельность адвокатуры в России. М., 1997.
9. Лубшев Ю. Адвокатура в России: Учебник. - М.: ООО «Профобразование», 2001.
10. Миколенко А.И., Миколенко А.Н. Законы Украины „О прокуратуре“, „О милиции“, "Об адвокатуре": Комментарии. - Х.: ООО "Одиссей", 2004.
11. Организация и деятельность адвокатуры в России / Сост. В.М.Ануфриев, С.Н. Гаврилов. - М.: Юриспруденция, 2001.

ТЕМА № 3. АДВОКАТ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

1. Процесуальне положення захисника у кримінальному процесі.
2. Обов'язкова участь захисника у кримінальному процесі.
3. Права та обов'язки адвоката.
4. Участь адвоката у суді першої інстанції.
5. Порядок запрошення, призначення та усунення захисника від участі у справі. Відмова від захисника та його заміна.
6. Обставини, що виключають участь адвоката у якості захисника у справі.
7. Діяльність адвоката-захисника в апеляційному провадженні.
8. Діяльність адвоката-захисника в касаційному провадженні.
9. Правова позиція захисника у кримінальній справі. Колізія позицій захисника та підзахисного.
10. Адвокат - представник потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача у кримінальному процесі.

ПИТАННЯ ДО ДИСКУСІЇ (ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ):

1. Сутність права на вільний вибір захисника та його значення в адвокатській діяльності.
2. Участь адвоката в кримінальній справі за призначенням. Справа Солдатова.
3. Обвинувальна діяльність адвоката-представника потерпілого.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – ст.59.
2. Закон України від 05.07.2012р. "Про адвокатуру та адвокатську діяльність". Урядовий кур'єр. - 2012. - № 159.
3. Закон України від 19.12.1992р. "Про адвокатуру". - Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 9.
4. Кримінально-процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2012. - N 4651.
5. Кримінально-процесуальний кодекс України, ст.397, затверджений Законом від 28.12.60 з наступними змінами та доповненнями // ВВР. – 1961. - N 2. - ст. 15.
4. Рішення конституційного суду України від 16 листопада 2000 року щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 КПК України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення.
5. Постанова Верховного Суду Укпаїни від 24 жовтня 2003 року № 8 «Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві».
6. Роз'яснення Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури від 18.02.2005 р. № IV/9-2-10 «Про деякі аспекти допуску адвокатів до захисту у кримінальних справах, у яких окремі матеріали є державною таємницею» // Адвокат. – 2005. № 4.
7. Варфоломеева Т. В. Защита в уголовном судопроизводстве. – К. – 1998.
8. Варфоломеева Т.В. Криминалистика и профессиональная деятельность защитника. - К., 1987.
9. Власов А. А., Куксин И. Н. Адвокат в судопроизводстве. – М.: Норма, 2005. – 304с.
10. Гловацький І. Ю. Діяльність адвоката-захисника у кримінальному процесі. – К, 2003.

11. Зейкан Я.П. Право на захист у кримінальному процесі: Практичний посібник. - К: Юридична практика, 2004.
12. Зейкан Я. П. Захисник у кримінальному судочинстві. – К., 2002.
13. Зинатуллин З.З. Общие проблемы обвинения и защиты по уголовным делам. - Ижевск, 1989.
14. Кони А.Ф. Нравственные начала в уголовном процессе / Собр. Соч. в 8-ми томах. Т. 4. - М., 1967.
15. Лубшев Ю. Ф. Адвокат в уголовном деле. – М., 1999.
16. Малярченко В. Т. Конституційні засади кримінального судочинства. – К. – 1999.
17. Михеєнко М.М., Шибіко ВЛ., Дубинський АЯ. Науково-практичний коментар Кримінально-процесуального кодексу України.- К, 1997.
18. Святоцький О.Д., Михеєнко М.М. Адвокатура України. - К: Ін Юре, 1997.
19. Сергеич П. Искусство речи на суде. - М., 1988.
20. Стецовский Ю.И. Адвокат в уголовном судопроизводстве. - М., 1972.
21. Тертишник В.М. Науково-практичний коментар до Кримінально-процесуально-го кодексу України. - Харків: ООО "Одиссей", 2001.
22. Уголовно-процесуальний кодекс України: Научно-практичний коментарій / Под общ. Ред. В.Т.Малярченко, ЮЛ.Аленина. - Х.: ООО «Одиссей», 2003.
23. Хоматов Ю.В. Некоторые вопросы процессуального положения защитника в уголовном судопроизводстве / Судова реформа в Україні: Матеріали науково-практичної конференції 18-19 квітня 2002 року, м. Харків. - Харків - Київ: Юрінком Інтер, 2002.
24. Яновська О. Г. Правові гарантії діяльності адвоката-захисника в кримінальному процесі України. – К. – 1997.

ТЕМА № 4. АДВОКАТ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

1. Адвокат як представник інтересів фізичних та юридичних осіб у цивільному процесі.

2. Підготовка адвоката-представника позивача до участі в цивільній справі. Складання позовної заяви, її форма та зміст, порядок подання.
3. Особливості представництва адвокатом інтересів відповідача. Заперечення проти позову. Зустрічний позов.
4. Обставини, що виключають участь захисника у цивільному судочинстві.
5. Процесуальне становище адвоката у суді першої інстанції: підготовка матеріалів до порушення справи, завдання у підготовчій частині судового засідання, участь у розгляді справи по суті.
6. Процесуальна діяльність адвоката в апеляційному провадженні.
7. Процесуальна діяльність адвоката в касаційному провадженні.

ПИТАННЯ ДО ДИСКУСІЇ (ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ):

1. Оскарження адвокатом рішення суду в апеляційному чи касаційному порядку при розбіжності з позицією довірителя: процесуальні та етичні аспекти.

НОРМАТИВНІ АКТИ ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – ст.59.
2. Закон України від 05.07.2012р. "Про адвокатуру та адвокатську діяльність". Урядовий кур'єр. - 2012. - № 159.
Закон України від 19.12.1992р. "Про адвокатуру". - Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 9.
3. Закон України "Про доступ до судових рішень" // Відомості Верховної Ради України. - 2006. - N~ 15. - Ст. 128.
4. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2004. - N 40-41, 42. - Ст. 492.
5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. - NN 40-44. - Ст. 356.
6. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним

зверненням громадянина Голованя Ігоря Володимировича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України (справа про право на правову допомогу): Конституційний Суд; Рішення від 30.09.2009 р. № 23-рп/2009 // Офіційний вісник України – 2009. - № 79. – Ст. 2694.

7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Солдатова Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника): Конституційний Суд; Рішення від 16.11.2000 р. № 13-рп/2000 // Офіційний вісник України – 2000. - № 47. – Ст. 2045.

8. Антимонов Б. С., Герзон С. Л. Адвокат в советском гражданском процессе. - М.: Госюриздат. - 1954.

9. Атамась Т. Функції адвоката у цивільному судочинстві // Право України. – 1997. № 6. – С. 63-64.

10. Ватман Д. П., Елизаров В. А. Адвокат в гражданском процессе. – М., 1969.

11. Власов А. А. Адвокат как субъект доказывания в гражданском и арбитражном процессе. - М. - Изд. "Юрлитинформ". - 2000.

12. Гузь Л. Е. Подготовка некоторых категорий гражданских дел к слушанию и особенности их рассмотрения. - Харьков: "Харьков юридический", 2001. - 240 с.

13. Зразки процесуальних документів (заяви, позовні заяви, скарги, клопотання, що подаються до суду) / Укладачі: Лядецький М. М., Хавронюк М. І., Кравчук В. М. Стратегія і тактика цивільного процесу. Практичний посібник. - К: Атака, 2002. - 352 с.

14. Кравчук В. М. Стратегія і тактика судового процесу. Практичний посібник. - К: Атака, 2002.

15. Кройтор В. А. Защита прав и интересов в суде: Научно - практическое пособие. - 4-е изд, испр. и доп. - Харьков: Зспада, 2003.

16. Калачева С. А., Калачев Е. С. Адвокаты и представители в гражданском процессе. - М.: "Издательство ПРИОР", 2001. - 256 с.
17. Калитвин В. В. Адвокат в гражданском судопроизводстве. - Воронеж, 1989.
18. Колоколова З. Е. Адвокат - представитель в гражданском процессе: Учеб. пособие для студентов вузов, обучающихся по специальности "Юриспруденция" / З. Е. Колоколова. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 2004. - 135 с.
19. Речи советских адвокатов по гражданским делам. - М, 1976.

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

1. Зародження адвокатської професії у стародавніх племен.
2. Адвокатура в античній Греції.
3. Інститут адвокатури у Давньому Римі.
4. Розвиток інституту адвокатури у середньовіковій Франції, Англії, Німеччині.
5. Зародження адвокатської професії в Україні.
6. Формування адвокатури на Україні у XIV – XVI століттях. Судовий захист за Литовськими статутами.
7. Запровадження адвокатури як самостійного правового інституту в результаті судової реформи 1864 р. Присяжні та приватні повірені.
8. Положення про адвокатуру УРСР 1922 р. – перше правове оформлення інститут адвокатури в Україні.
9. Перехід на колективні форми праці захисників і її вплив на прийняття. Положення про адвокатуру СРСР 1939 року.
10. Положення про адвокатуру СРСР 1962 року.
11. Положення про адвокатуру СРСР 1980 року.
12. Предмет, задачі і методологія вивчення курсу „Адвокатура в Україні”.
13. Зміст і система курсу «Адвокатура в Україні».
14. Міждисциплінарні зв'язки.
15. Поняття та значення правил адвокатської етики.
16. Принципи адвокатської етики.
17. Етичні норми відносин адвоката з клієнтами.
18. Етика поведінки адвоката при відмові від подальшої роботи з клієнтом.
19. Етичні норми взаємин між адвокатами.
20. Етичні норми відносин адвоката з судом та іншими учасниками судового процесу.
21. Дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката.
22. Відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики.

23. Підстави та умови участі адвоката у адміністративному судочинстві.
24. Повноваження адвоката як процесуального представника у адміністративному судочинстві.
25. Участь адвоката у адміністративному суді першої інстанції та при перегляді судових рішень по адміністративних справах.
26. Роль адвоката у досудовому врегулюванні господарських спорів.
27. Повноваження адвоката-представника при розгляді господарських справ у суді першої інстанції.
28. Участь адвоката у вирішенні господарських спорів при перегляді судових рішень вищими судовими інстанціями.
29. Адвокатура Великобританії.
30. Адвокатура США.
31. Адвокатура Франції.
32. Адвокатура Німеччини.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "АДВОКАТУРА В УКРАЇНІ"

1. Предмет, задачі і методологія вивчення курсу „Адвокатура в Україні”.
2. Зміст і система курсу „Адвокатура в Україні”. Міждисциплінарні зв'язки.
3. Зародження адвокатської професії в зарубіжних країнах.
4. Зародження адвокатської професії в Україні.
5. Історичний шлях розвитку української адвокатури до 1917 р.
6. Розвиток інституту адвокатури з 1917 року. Основні нормативні акти, регулюючі діяльність адвокатури в цей період.
7. Поняття інституту адвокатури та роль адвокатів у здійсненні правосуддя.
8. Правове регулювання діяльності адвокатури України.
9. Структура, значення, основні положення Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».
10. Поняття та завдання адвокатури в Україні.
11. Види адвокатської діяльності.
12. Принципи та засади здійснення адвокатської діяльності.
13. Гарантії адвокатської діяльності.
14. Вимоги, що ставляться до адвоката.
15. Помічник адвоката.
16. Стажист адвоката. Стажування.
17. Порядок отримання свідоцтва про право на заняття адвокатської діяльністю.
18. Професійні права та обов'язки адвоката.
19. Договір про надання правової допомоги.
20. Адвокатський запит.
21. Припинення адвокатської діяльності.
22. Зупинення права на заняття адвокатською діяльністю.
23. Набуття адвокатом іноземної держави права на заняття адвокатською діяльністю в Україні. Особливості статусу адвоката іноземної держави.
24. Оплата праці адвоката та його помічника. Етичні проблеми взаємовідносин адвоката та клієнта з цих питань.
25. Надання адвокатом безоплатної правової допомоги: організаційно-правові засади.

26. Поняття, предмет та правове значення адвокатської таємниці.
27. Оподаткування діяльності адвокатів.
28. Дисциплінарна відповідальність адвоката.
29. Організаційні форми діяльності адвоката.
30. Засади та завдання адвокатського самоврядування.
31. Правовий статус Національної асоціації адвокатів України.
32. Єдиний реєстр адвокатів України.
33. Правове становище кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, її повноваження.
34. Правове положення Ради адвокатів України.
35. Правове положення Ради адвокатів регіону.
36. Правове положення Конференції адвокатів регіону.
37. Правове положення З'їзду адвокатів України.
38. Правове становище Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури.
39. Поняття і значення правил адвокатської етики. Дія правил адвокатської етики за предметом, колом осіб та в часі.
40. Принципи адвокатської етики.
41. Етичні норми відносин адвоката з клієнтами.
42. Етичні норми відносин адвоката з судом та іншими учасниками судового процесу.
43. Етичні норми взаємин між адвокатами.
44. Дотримання норм адвокатської етики в громадській, науковій та публіцистичній діяльності адвоката.
45. Відповідальність адвоката за порушення Правил адвокатської етики.
46. Конституційний принцип забезпечення підозрюваному, обвинуваченому, підсудному права на захист.
47. Процесуальне положення захисника у кримінальному процесі.
48. Обов'язкова участь захисника у кримінальному процесі.
49. Порядок залучення захисника.
50. Відмова від захисника та його заміна у кримінальному процесі.
51. Права та обов'язки захисника у кримінальному процесі.
52. Обставини, що виключають участь захисника у кримінальній справі.

53. Правова позиція захисника у кримінальній справі. Колізія позицій захисника та підзахисного.
54. Діяльність захисника в апеляційній та касаційній інстанціях.
55. Адвокат - представник потерпілого, цивільного позивача і цивільного відповідача у кримінальному процесі.
56. Правові підстави участі адвоката в цивільному процесі.
57. Процесуальне положення адвоката у цивільному судочинстві.
58. Процесуально-правове становище адвоката при веденні цивільних справ у суді першої інстанції.
59. Обставини, що виключають участь захисника у цивільному судочинстві.
60. Поняття представництва у адміністративному судочинстві. Підстави та умови участі адвоката у адміністративному судочинстві.
61. Повноваження адвоката як процесуального представника у адміністративному судочинстві.
62. Участь адвоката у адміністративному суді першої інстанції.
63. Особливості участі адвоката у господарському процесі.
64. Адвокатура Великобританії.
65. Адвокатура США.
66. Адвокатура Франції.
67. Адвокатура Німеччини.

ТЕМАТИКА ДИПЛОМНИХ РОБІТ

з навчальної дисципліни «Адвокатура в Україні»

для студентів денної та заочної форми навчання

зі спеціальності «Правознавство»

на 2013-2014 навчальний рік

1. Особливості допуску до адвокатської діяльності в Україні в контексті законодавчих новел 2012 – 2013 років.
2. Стандарти надання адвокатами безоплатної вторинної правової допомоги в Україні та проблеми оцінювання її якості.
3. Становлення інституту адвокатури в Україні: історія та сучасність.
4. Практичні аспекти функціонування в Україні форм адвокатської діяльності.
5. Участь адвоката у процедурах медіації.
6. Діяльність адвоката з надання правової допомоги затриманим особам.
7. Правова допомога, що надається адвокатом при обранні щодо особи запобіжних заходів.
8. Зміст, реалізація конституційного принципу (права) вільного вибору захисника своїх прав та перспективи його реформування.
9. Діяльність адвоката з правового забезпечення зовнішньоекономічної діяльності.
10. Етичні засади здійснення адвокатської діяльності в контексті правових новел 2012 – 2013 років.
11. Консультаційна робота адвоката.
12. Порівняльно-правові характеристики організації діяльності адвокатури у Канаді та Україні.
13. Правовий статус помічника адвоката в Україні.
14. Роль адвоката у здійсненні процесу доказування у кримінальних, цивільних, адміністративних, господарських справах та справах про адміністративні правопорушення.

15. Система, компетенція та організація діяльності центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги.
16. Особливості участі адвоката у кримінальному провадженні на підставі угод.
17. Зупинення та припинення права на заняття адвокатською діяльністю за новим законодавством України про адвокатуру.
18. Дисциплінарна відповідальність адвоката.
19. Адвокатське самоврядування в Україні та Російській Федерації: порівняльно-правовий аспект.
20. Особливості допуску адвокатів іноземної держави до здійснення адвокатської діяльності в Україні.

Викладач кафедри

М. О. Бідюк

Доцент кафедри, к.ю.н.

К. Ю. Кармазіна

**Зав. кафедрою конституційного права
та правосуддя, д.ю.н., проф.**

Л. О. Корчевна

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	3
ПРОГРАМА КУРСУ «АДВОКАТУРА УКРАЇНИ».....	8
ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	13
ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	23
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАЛІКУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ "АДВОКАТУРА В УКРАЇНІ".....	25
ТЕМАТИКА ДИПЛОМНИХ РОБІТ.....	28